

Conferința Științifică Națională “Regionalizare și Politici Regionale”, Târgu-Jiu, 25-27 Octombrie 2013, România
Regionalizare și Politici Regionale
Coord: Dumitru-Catalin ROGOJANU
ISBN: 978-973-166-373-9; e-ISBN: 978-973-166-477-4

**The Economic Evolution Of Onești
Locality From The Forced
Industrialization And Up To The
Tertiary Stage And Its Position Within
The North-Eastern Development
Region**
**[Evoluția economică a localității Onești
de la industrializare forțată la
terțiarizare și poziția ei în cadrul
Regiunii de Dezvoltare Nord-Est]**

Constantin ȘTREANGĂ

pp. 407-415

©2014 The Authors & LUMEN Publishing House.

Selection, peer review and publishing under the responsibility of the conference organizers.

How to cite: Streanga, C. (2014). The Economic Evolution Of Onești Locality From The Forced Industrialization And Up To The Tertiary Stage And Its Position Within The North-Eastern Development Region [Evoluția economică a localității Onești de la industrializare forțată la terțiarizare și poziția ei în cadrul Regiunii de Dezvoltare Nord-Est]. In Rogojanu, D. C. (coord.), Regionalizare și politici regionale (pp.407-415). Iasi, Romania: Editura LUMEN.

The economic evolution of Onești Locality from the forced industrialization and up to the tertiary stage and its position within the North-Eastern Development Region

[Evoluția economică a localității Onești de la industrializare forțată la terțiarizare și poziția ei în cadrul Regiunii de Dezvoltare Nord-Est]

Constantin ȘTREANGĂ¹

Abstract

The economic development of Onești Locality has been achieved quite slowly until the middle of the passed century, so that the settlement remained at the rural stage until 1956. The rise of Borzești Platform, as a result of an important measure applied by the former regime which assumed the country's industrialization, represented a decisive factor for the rise of the new city and for conquering a position among the strongest industrial areas of the country. After the 90's the large industrial entities faced many difficulties in adapting to the new economic conditions, so that the industry turned into a decline and services became the main support for sustaining the economy of Onești Municipality. A great part of the redundant employees from the industrial companies are presently acting within the service providing areas and have great possibilities for future development. Most of the active service providers are some new small and middle enterprises, that have been better adapted to the market economy and now they register profit. The economic position of Onești Locality within the North-Eastern Development Region could gain in time a really important position by attracting investments, taking into account the multitude of the raw materials of the area: oil, salt, wood, plus the human potential given by the young population and by the adequate training level of the inhabitants. Also, nowadays, the locality greatly contributes to the economy of Bacău County, which is deemed to be one of the engines of this development region.

Keywords: *Onești, Borzești Industrial Platform, trade companies, industrial activities, services, Bacău County, the North-Eastern Development Region*

¹ Constantin ȘTREANGĂ - Ph D. Candidate at University of Bucharest, Bucharest, Romania, E-mail: succesconstantin18@yahoo.com.

Introducere

Localitatea Onești situată pe valea Troțușului, la contactul Subcarpaților Moldovei cu cei ai Curburii, desfășura până la mijlocul secolului al XIX-lea doar reduse activități agricole, prin apariția unor mici unități în industriile alimentară, textilă, a prelucrării lemnului sau a petrolului, dar mai ales prin impunerea ca un însemnat centru comercial în acest spațiu, micul sat a avut o ușoară ascensiune între așezările din regiune (Stoica, 2008: 84). În prima jumătate a secolului trecut, Onești devenea și un important nod de comunicații în zonă, iar din 1948 căpăta o funcție tot mai clar conturată în domeniul industrial prin intrarea în producție a Fabricii de cherestea (Verde & Verde, 2003: 43), prima unitate economică de mari dimensiuni din istoria localității.

După 1950 comuna Onești a trecut prin transformări majore, din anul 1952 a început construirea Platformei industriale Borzești și a orașului, statut pe care localitatea îl obține în 1956, când deja era cel mai mare centru din bazinul Troțușului. Sunt ridicate marile uzine: Termocentrala, Rafinăria, Combinatul Chimic și Combinatul de Cauciuc, devenind unul din marile șantiere ale vremii în care au fost atrase semnificative contingente de populație din cele mai diferite regiuni ale țării, orașul avea o evoluție fulminantă, între anii 1948-1966 prezenta un ritm mediu anual de creștere a populației de 41,1% (D.J.S. Bacău). Punerea în funcțiune a acestor unități au impus noul oraș ca unul dintre cele mai importante centre industriale ale țării, supranumit și “cetatea petrochimiei românești”. În anul 1969 principalele 3 unități economice au format “Grupul industrial de petrochimie Borzești”, considerat al II-lea ca mărime din țară după Platforma Petrochimică Brazi, în 1970 se realiza 11,5% din producția industriei chimice a României, iar în anii '80 ponderea varia între 15-25%, iar la produsele petroliere se situa între 14-20% din totalul la nivel de țară (Șandru, Toma și Aur, 1989: 196).

În interiorul orașului au fost construite pe lângă Fabrica de cherestea alte noi unități industriale: Complexul de Legume și Fructe “Perchiu” (1963), Fabrica de Panificație “Troțușul” (1965), Secția Confecții-Textile (1975), Fabrica de Sticlă (1975) sau Fabrica de Produse Lactate (1977), iar pe Platforma Borzești din 1975 funcționează Întreprinderea de Utilaj Chimic. În industria locală activau în 1986 peste 22.000 salariați, din care aproape 18.000 erau angajați la marile combinate din zona Borzești, necesarul de forță de muncă era asigurat și dintr-un întins areal din jur, deoarece 26,3% dintre lucrători erau navetiști (Șandru et al., 1989: 159).

Economia orașului Onești după 1990

În perioada post-decembristă economia locală a suferit numeroase dificultăți prin trecerea la un nou sistem, Combinatul Petrochimic s-a reorganizat sub forma a trei mari societăți: S.C. Rafo S.A. Onești, S.C. Carom S.A. Onești și S.C. Chimcomplex S.A. Borzești, mai apar Sucursala Electrocentrale Borzești, S.C. Uton S.A., dar și multe alte societăți de dimensiuni reduse. În anii '90 aceste unități

funcționau din plin, astfel în 1996 realizau 47,2% din producția industrială a județului (D.J.S. Bacău), deși au trecut prin mai multe restructurări, numeroase secții au fost închise, iar în unele dintre uzine se lucra și la 50% din capacitate, în 1998 pe Platforma industrială Borzești încă mai activau peste 10.000 salariați.

Au urmat ani în care industria locală a decăzut foarte mult, nefuncționarea S.C. Rafo S.A. între 1999-2000 a determinat scăderea participării Municipiului Onești în producția județeană până la 21,9% (D.J.S. Bacău), nici celelalte societăți nu prezentau o situație mai bună, încât disponibilizările au continuat în permanență. A fost o perioadă în care unități de tradiție din localitate au dispărut (C.E.T. 2 Borzești, S.C. Probac S.A., S.C. Sticla Prod S.A.), iar altele abia mai produceau ceva.

În ultimii 20 ani în economia localității o importanță tot mai mare a căpătat-o mulțimea de întreprinderi mici și mijlocii, care au apărut în cele mai diferite domenii. Cel mai ridicat efectiv de unități economice active s-a înregistrat în anul 1999 cu 1635 firme, a urmat o perioadă de scădere până în 2009 când s-a trecut de pragul de 1600 societăți (C.C.I. Bacău), iar în prezent tendința este de reducere a numărului, supraviețuind doar societățile comerciale cele mai eficiente pe piață.

Table 1. Societățile comerciale din Municipiul Onești

Anul	1995	2000	2005	2011
Nr. unități economice active	1568	1589	1533	1270

Sursa datelor: C.C.I. Bacău, D.J.S. Bacău

Cele mai multe dintre aceste unități economice activează în domeniul comerțului (peste 40% din numărul total), urmează cele din servicii (20-23%) și construcții (10-12%), un număr mult mai redus își desfășoară activitatea în industria alimentară (2-2,5%), industria ușoară (1%) și în agricultură (0,5-0,7%). Pe sectoare de activitate domină cel terțiar cu mai mult de $\frac{3}{4}$ din efectivul de firme, marea majoritate a acestora sunt însă de mărime mică și mijlocie, sectorul secundar deține în general între 20-23% din totalul de unități economice active, numărul fiind suplimentat îndeosebi de societățile din construcții, doar că în industrie sunt prezente cele mai multe unități de mari dimensiuni. Sectorul primar este cel mai nedezvoltat, în lipsa unor firme în silvicultură sau piscicultură, toate din cele active sunt înregistrate în domeniul agriculturii.

Pentru societățile comerciale din Onești cifra de afaceri a fost într-o permanentă scădere de la vârful atins în 2000, cu cele 4,5 miliarde RON, după 2010 se remarcă o ușoară creștere, pe fondul reducerii efectelor crizei economice, iar valoarea se apropie de 2 miliarde RON (C.C.I. Bacău).

Table 2. Cifra de afaceri a societăților comerciale din Onești

Anul	2000	2005	2009	2011
Cifra de afaceri (miliarde lei)	4,5	3,2	1,3	1,7

Sursa datelor: C.C.I. Bacău, D.J.S. Bacău

Pe fondul activității destul de reduse a marilor unități economice din industria prelucrătoare ce abia contribuia cu 21-23% din cifra de afaceri a localității, comerțul prezenta cea ridicată pondere (35%), cu valori apropiate de 8% erau reprezentate industriile alimentară și lemnului, dar și construcțiile sau serviciile. Foarte redusă era participarea turismului (într-o scădere evidentă), a industriei ușoare (cu lungi intervale de timp în care activitatea se reduce din cauza lipsei comenzilor) sau a agriculturii (puternic influențată de producția agricolă obținută sau prețurile practicate pe piața acestor produse). Analizând cifra de afaceri pe sectoare de activitate, serviciile depășeau contribuția sectorului secundar, în cadrul acestora se realiza 51% din valoarea totală pe localitate, industriei și construcțiilor le mai revenea doar 48%, dar ponderea este în scădere de la un an la altul, sectorul primar are o participare destul de redusă. În perioada 1999-2011 societățile comerciale din Municipiul Onești au înregistrat o valoare mai mare a pierderilor în raport cu profitul brut, în 2005 balanța negativă atingea peste 2 miliarde RON (C.C.I. Bacău), în ultimii ani se remarcă o echilibrare, dar pe mai departe se produce tot în pierdere. Dintre domeniile economice în care apar câștiguri se impun mai ales construcțiile cu venituri de 3-4 milioane euro, la jumătate din această valoare se situează serviciile, profit mai obțin unitățile active din comerț, agricultură sau industria ușoară. La pierderi domină principalele ramuri industriale, între care se detașează industria prelucrătoare și cea a lemnului, cu o balanță negativă apar și firmele din transporturi sau turism.

Numărul mediu de salariați în unitățile economice active din Municipiul Onești a prezentat după 2000 o evoluție clar descendentă, din cauza reducerii activității în marile întreprinderi, a închiderii unor firme de mărime mică și mijlocie din domenii economice care anterior funcționau din plin. Deși s-au înființat noi societăți comerciale, acestea dețin efective de salariați dintre cele mai reduse, încercându-se să fie mai bine adaptate la condițiile economiei de piață.

Table 3. Numărul mediu de salariați în unitățile economice din Onești

Anul	2000	2005	2009	2011
Nr. mediu de salariați	18.079	17.560	11.387	10.557

Sursa datelor: C.C.I. Bacău, D.J.S. Bacău

Pe domenii ale economiei, cel mai mare număr de angajați activau în industria prelucrătoare (25-27% din total), urma comerțul (18-20%) și serviciile

(13%), cele mai scăzute ponderi apăreau în industria ușoară (4%), turism (3-4%) sau în agricultură (sub 1% din efectivele de salariați ale localității). După sectoarele de activitate, 56-58% dintre angajați lucrau în industrie și construcții, iar peste 40% în sectorul terțiar, pentru agricultură revine un procent aproape nesemnificativ (sub 1%) (D.J.S. Bacău).

În ultimii ani, industria locală se află într-un declin tot mai evident, dacă până mai ieri unele din marile uzine reprezentau principalii piloni ai activității economice din acest centru urban, în prezent prin închiderea Sucursalei Electrocentrale Borzești, intrarea în insolvență a S.C. Uton S.A. cât și foarte redusă funcționare a celei mai mari unități din oraș, S.C. Rafo S.A., din care doar o secție produce, industria prelucrătoare a Municipiului Onești rămâne doar cu faima din trecut, cum nici alte ramuri industriale nu mai funcționează la capacitate maximă (prelucrarea lemnului, textilă), economia orașului se îndreaptă către o dezvoltare tot mai puternică a serviciilor, o soluție de angajare pentru mii de șomeri proveniți îndeosebi de la întreprinderile de pe Platforma industrială Borzești.

Poziția economiei Municipiului Onești în Regiunea Nord-Est

Premisele apariției conceptului de dezvoltare regională a țării au apărut la mijlocul anilor '90 pe fondul demersurilor României de a adera la Uniunea Europeană, în anul 1997 a fost elaborat documentul "Carta Verde. Politica de dezvoltare regională în România" prin care s-au stabilit cele 8 Regiuni de Dezvoltare. Regionalizarea este privită ca un proces geopolitic, prin care se dorește descentralizarea politico-administrativă a țării, dar și reducerea decalajelor dintre zonele țării, punerea accentului pe posibilitățile de dezvoltare a acestor regiuni și situarea lor din punct de vedere socio-economic la un nivel apropiat în raport cu alte regiuni din state ale Europei.

Oricum, prin trecerea la o economie de piață se impunea promovarea unei politici economice regionale, între principiile de bază în cadrul funcționării acesteia sunt prevăzute un grad ridicat de productivitate, competiție permanentă între diferite regiuni sau standarde de performanță la nivel de țară sau chiar continental (Erdeli & Cucu, 2007: 381).

Localitatea Onești prin poziția ei de principalul centru urban din microregiunea trotușeană ocupă în cadrul Regiunii Nord-Est un loc important, având un nivel superior de dezvoltare în raport cu numeroase spații cuprinse în acest areal, dar pe viitor prin extinderea serviciilor și altor ramuri industriale poate deveni un major pol de influență economică în cadrul regiunii, atât timp cât această zonă este cea mai săracă din România (în 2010 cel mai ridicat nivel al ratei sărăciei absolute de 7,7%, dar și cea mai importantă pondere din populația săracă din țară cu 26%), la principalii indici de bază ai dezvoltării regiunea se situează mai mereu pe ultima poziție între cele 8 macrostructuri administrativ-teritoriale, Regiunea Nord-Est e considerată cea mai slab dezvoltată și din Uniunea Europeană, redată de venitul brut al unei gospodării pe membru de familie, ce nu constituia decât 24%

din media statelor din UE în 2010, iar salariul mediu net atingea doar 17% (*Strategia de Dezvoltare Regională Nord-Est 2014-2020*, 2013: 3).

Această situație pentru Regiunea Nord-Est se datorează și existenței unei modeste baze de materii prime, între resursele energetice se regăsesc doar zăcăminte reduse de cărbuni și petrol, ambele aflate doar pe valea Trotușului, zona din jurul orașului Onești mai deține cele mai mari rezerve de sare din Moldova (Târgu Ocna), roci de construcție (calcare, gresii, gipsuri) sau ape minerale (sulfuroase și feruginoase), nu apar rezerve de mangan și sulfuri polimetalice existente numai în județul Suceava, județele de pe rama estică a regiunii (Vaslui, Iași sau Botoșani) sunt lipsite de resurse importante cu excepția unor cariere de materiale de construcții.

Resursele din zona Trotușului au stat la baza dezvoltării industriei Municipiului Onești, care deține un profil clar petrochimic completat cu ramura energetică, proiectat și realizat în anii comunismului, aria industrială se prelungește până la orașul Adjud aflat în județul Vrancea, dar a cărei principală activitate pe lângă transporturi este tot în domeniu chimic. Această concentrare a industriei petrochimice de la Borzești-Onești venea în completarea centrelor cu industrie chimică de pe valea Bistriței: Bacău (celuloză și hârtie, îngrășăminte chimice), Roznov (îngrășăminte chimice) și Săvinești (fire și fibre sintetice) care au impus această ramură ca una dintre cele mai importante în regiune. În plus ridicarea unor mari consumatori de energie electrică în zona Moldovei (combinatele siderurgice de la Galați, Iași, Roman și alte unități industriale) au determinat apariția Termocentralei Borzești, a Hidrocentralei Stejaru, cele mai mari din regiune, suplimentată de activitatea unor unități mai mici (termocentrala de la Comănești sau salba de hidrocentrale de pe Bistrița), ce asigurau producțiile necesare.

Supradimensionarea capacităților de producție a unităților industriale ridicate între anii '50-80 a determinat epuizarea rapidă a zăcămintelor, iar după 1990 coloșii industriali din întreaga regiune au fost direct afectați, nici nu mai miră că în Regiunea Nord-Est producția industrială s-a redus cu peste 50%, cu efecte nu doar economice, astfel petrolul exploatat pentru prima dată pe teritoriul țării în această zonă (Moinești), oferă cantități reduse de la an la an, exploatarea cărbunilor din Bazinul Comănești a rămas ca o amintire, aproape toate minele au intrat în conservare. Sarea mai asigură o producție importantă, datorită căreia funcționează în prezent una din marile unități industriale din Onești, S.C. Chimcomplex S.A..

Cu toate dificultățile întâmpinate de industria județului Bacău, acesta rămâne unul din motoarele economiei Regiunii Nord-Est, alături de Iași. Cele două dețin cel mai mare număr de salariați, Iași cu 25-26% din numărul total al regiunii, Bacău cuprinde 20-21% din efectivele de angajați, cei mai mulți sunt în sectorul secundar. În cadrul acestor județe se realizează și cele mai mari câștiguri salariale medii nete lunare din regiune, în 1999 Bacău deținea cu 1.512.192 lei/persoană primul loc, dar era și în primele 10 județe din țară, în 2010 Iași se clasa cu 1365 lei/persoană pe prima poziție (D.J.S. Bacău), dacă veniturile din servicii erau peste medie, cele din industrie și construcție erau cu puțin mai reduse, normal că din sectorul primar se câștiga cel mai puțin.

Dezvoltarea industrială a Regiunii Nord-Est este la un nivel acceptabil, atât timp cât această zonă participă cu 12,5% la valoarea producției la nivel de țară, devansând Regiunile Sud-Est, Nord-Vest, Sud-Vest și Vest. Este rezultatul diversificării ramurilor industriale, pe lângă unități de tradiție au apărut firme dintre cele mai noi în domenii foarte diferite, iar ca exemplu în Onești s-a impus foarte mult industria alimentară prin cele două societăți devenite emblemă ale orașului: S.C. Croco S.R.L. și S.C. Albrau S.A., un domeniu care nu exista deloc înainte de 1990 este ramura poligrafică.

Aceste societăți fac parte din categoria I.M.M.-uri, un sector cu o largă dezvoltare în ultimul deceniu, care susține economia orașelor. Mai bine adaptate la economia de piață, cu un număr redus de angajați, aceste firme înregistrează mai ales profit, cele mai multe activează în domeniul serviciilor, dezvoltarea lor în Regiunea Nord-Est a fost favorizată de densitatea mai mare a drumurilor (36,3%/100 km²) față de media națională (33%/100 km²), existența a trei aeroporturi (Iași, Bacău și Suceava), cunoscându-se importanța infrastructurii de transport, dar și apariția unor platforme industriale, existența unor baze de cercetare și dezvoltare, a celor trei centre universitare care asigură nu doar suportul pentru cercetare științifică, tehnologie performantă, dar și o pregătire superioară a forței de muncă (Erdeli & Cucu, 2007: 396).

Alte posibilități de dezvoltare ale Regiunii Nord-Est rezultă din valorificarea fondului forestier, deși deține numai 18,5% din suprafața acoperită cu păduri din România, anual asigură cea mai mare cantitate (32-34% din masa lemnoasă pusă în circuitul economic pe țară), însă cea mai însemnată contribuție revine tot județelor de pe latura vestică a regiunii: Suceava (58% din totalul masei lemnoase pe regiune), Neamț (19%) și Bacău (13%). De unde și mulțimea de firme în domeniu existente în Obcinele Bucovinei, pe văile Bistriței sau a Trotușului, celelalte zone dispunând de suprafețe împădurite mai reduse.

Agricultura este domeniul economic ce domină mari spații din Podișul Bârladului sau Câmpia Moldovei, din cele 15,5% din suprafața agricolă a țării ce revin Regiunii Nord-Est, cele mai întinse terenuri folosite în agricultură se regăsesc în Vaslui (19%), Botoșani (18,5%) și Iași (18%). Populația ocupată în agricultură în cadrul regiunii ajunge la 51%, peste media pe țară (40,4%), doar că această ramură se confruntă cu mari dificultăți în zonă: calitatea terenurilor este mai scăzută (soluri mai puțin productive, grad ridicat de eroziune a solurilor cu frecvente alunecări de teren), dimensiunile reduse ale suprafețelor agricole dispuse în loturi de 1-3 ha, nivel scăzut de mecanizare, lipsa banilor pentru înființarea culturilor sau cumpărarea de utilaje agricole (*Planul de Dezvoltare Regională Nord Est 2007-2013*, 2006: 18). Deși Regiunea Nord-Est are cea mai mare pondere în producția agricolă națională (17-18%), beneficiile obținute de populație sunt destul de reduse.

Dezvoltarea economică a doar câteva județe din Regiunea Nord-Est e redată și de exporturi (4,5% din cele ale României), capitol la care domină Iași, Bacău și Neamț (fiecare cu câte 18-22% din totalul pe regiune), la importuri ordinea este identică, doar că zona deține 3,4% din volumul de mărfuri aduse în țară. La

atragerea de capital străin, această zonă are o participare destul de redusă (3-5% din numărul de înmatriculări de societăți cu participare străină și 2% valoarea capitalului social subscris pe țară), se remarcă Iași (1,2% și respectiv 0,6%, locurile 8-12 în țară), Bacău (0,8% și 0,6%, locurile 20-22) și Suceava (0,8% și respectiv 0,4%). După valoarea P.I.B./locuitor cele mai mari cote se înregistrează în Bacău și Iași, iar cele mai reduse niveluri în județele Botoșani și Vaslui (D.J.S. Bacău).

De altfel, județele Vaslui și Botoșani sunt cotate ca cele mai sărace din țară, cu ridicate valori ale șomajului (16-17% în anul 2000, când Bacău avea o medie de 9,5% apropiată de cea la nivel de țară, 8,4%), venituri foarte reduse (în Vaslui câștigul salarial mediu era la nivelul anului 2010 doar de 1050 lei), acestea cuprind întinse spații rurale, 60% din populația totală locuind la țară, valoarea urcă până la 66% din populația județului Suceava. Raportată la media pe țară de 46,5%, județul Bacău are o medie mult mai apropiată de 53%, pe valea Troțușului doar 49% dintre locuitorii trăiesc în mediul rural. Centrele urbane sunt cunoscute ca având un nivel mai ridicat de trai, oferă mai multe locuri de muncă, spre deosebire de ariile lipsite și de cel mai mic oraș, cum sunt în cea mai mare parte a teritoriului județelor Vaslui și Botoșani, în care peste 60% din populația activă este prinsă în agricultură și obține cele mai reduse venituri.

Concluzii

În Onești industria a devenit de la mijlocul secolului trecut principala ramură a economiei, prin construirea Platformei Borzești, una din cele mai importante în domeniu petrochimic din țară. La recensământul din 1966, aproape 49% din populația activă lucra în acest domeniu, valori de peste 50% apăreau până în anii '90, în prezent pe fondul restructurării marilor unități industriale, doar 38% dintre salariați se mai regăsesc în industrie.

În ultimul deceniu datorită decăderii tot mai evidente a sectorului secundar, serviciile susțin în majoritate economia localității, acestea dețin aproape 80% din numărul de unități economice active, dar mai ales participă cu peste 50% din cifra de afaceri, doar în privința numărului de salariați, industria și construcțiile mai dețin un procent mai mare (peste 55%). Este evidentă îndreptarea economiei Municipiului Onești spre dezvoltarea cu prioritate a sectorului terțiar.

Cu toate aceste schimbări, localitatea Onești ocupă un important loc în cadrul Regiunii de Dezvoltare Nord-Est, susținând economia județului Bacău, care este printre cele mai dezvoltate unități administrativ-teritoriale din această parte a țării. Beneficiind de cele mai însemnate materii prime din Regiunea Nord-Est, industria locală a funcționat ani la rând la parametri normali, în ultimul deceniu serviciile au devenit o prioritate în economia orașului Onești, încât populația are câștigurile cele mai ridicate din zonă, șomajul este mai scăzut spre deosebire de alte spații din Moldova, care se confruntă cu grave probleme de sărăcie.

BIBLIOGRAFIE

1. Erdeli, G., & Cucu, V. (2007). *România, Populație. Așezări umane. Economie*, Editura Transversal, București
2. Stoica, C. (2008). *Valea Trotușului, Enciclopedie*, Editura Magic Print, Onești
3. Swizewski, C., & Drăgoi, C. (1966). *Gruparea industrială Trotuș, Considerații geografico-economice*, Analele Universității "Al. I. Cuza", Iași, 165-172
4. Șandru, I., & Rusenescu, C. (1961). *Regiunea Bacău, o regiune în plin avânt de dezvoltare*, *Natura*, București
5. Șandru, I., Toma, C., & Aur, N. (1989). *Orașele trotușene, Studiu de geografie urbană*, Comitetul de Cultură al Județului Bacău, Bacău
6. Verde, Rozalia, & Verde, T. (2003). *Monografia Municipiului Onești*, Editura Magic Print, Onești
7. *** (1980). *Bacău, monografie*, Editura Sport-Turism, București
8. *** (1996). *Județul Bacău*, Consiliul județean Bacău, Muzeul de artă și etnografie, Bacău
9. *** (1997). *Carta Verde, Politica de dezvoltare regională în România*
10. *** (2006). *Planul de Dezvoltare Regională Nord Est 2007-2013, analiză economico-socială*
11. *** (2007). *Municipiul Onești, un oraș deschis spre lume*, Editura Magic Print, Onești
12. *** (2007). *Onești-trecut și prezent-vocația întemeierii*, Editura Magic Print, Onești
13. *** (2013). *Strategia de Dezvoltare Regională Nord-Est 2014-2020*
14. *** Camera de Comerț și Industrie Bacău
15. *** Institutul Național de Statistică-Direcția Județeană de Statistică Bacău.